

درآمدی به ظرفیت‌های فرهنگی و هنری زبان قرآن

نویسنده

دکتر ابوالفضل خوش‌منش

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

پژوهشگاه و کتابخانه ملی و اسناد ملی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	سخن ناشر
۱۱	مقدمه

فصل اول - درباره زبان

۲۰	برخی از کارکردها و کاربردهای زبان
۲۰	ابزار اندیشه
۲۴	سبجه هوش فردی و راه شناخت ذهنی
۲۴	پایه و محرک فرهنگ جمعی و تمدن بشری
۲۸	پایه ارتباط و تفاهم
۲۸	پایه ذکر و انس انسانی
۳۰	محمل مسئلت و دعا
۳۱	حامل و شاخصی مهم در وادی سیاست
۳۴	مایه تحکیم روابط و پایه تأمین ملی
۳۶	مروری بر چند نمونه در عرصه تاریخ و جغرافیا

فصل دوم - ماهیت صوتی زبان و آهنگ آن

۴۸	درباره جنبه آوایی زبان
۵۰	صوت و سماع زبان
۵۲	نمونه‌هایی از بینایی صوتی روشنفکران

فصل سوم - زبان قرآن در زمان ما

۶۸	نسبت و ارتباط با فاهمه همگانی
۶۸	دوام و ماندگاری
۷۱	زبانی از درون
۷۵	زبانی برتر از نزاع‌های زبانی و نژادی
۷۶	نگاهی به توهم‌های برتری‌های زبانی و نژادی

فصل چهارم - صوت و سماع در قرآن

۸۴.....	جنبه صوتی قرآن.....
۸۷.....	صداهاى زشت و زیبا در قرآن.....
۹۰.....	«آمد و شد قرآن» در مجاری جسم و جان انسان.....
۹۴.....	سوره صوت و سخن و سماع.....

فصل پنجم - به دنبال ویژگی‌های بلاغی و هنری

۱۰۲.....	در جست‌وجوی «بلاغت» قرآن.....
۱۰۵.....	زبان قرآن به مثابه اثر و منشأ اثر هنری.....

فصل ششم - فطرت انسانی و ادراک هنری

۱۱۶.....	درباره فطرت.....
۱۱۷.....	فطرت و مفهوم «شکافتن».....
۱۱۹.....	مروری بر موضوع «فطرت» در آینه سوره‌های قرآنی.....
۱۲۲.....	ارتباط موضوع‌های «فطرت و تسبیح».....
۱۲۴.....	هنر قرآن، هنری از جنس جان جهان.....
۱۲۸.....	جهان نرم.....
۱۳۰.....	تنبه به ارزش هنر.....
۱۳۳.....	هنر و موضوع «بازگشت» انسان.....
۱۳۴.....	نگاهی به «بازگشت» در آیین پیشین.....
۱۳۵.....	«فرقان» و هجران در برابر پیوند و پیمان.....
۱۳۶.....	«شفاق»، انحطاطی بزرگ در هنر کلاسیک.....
۱۳۸.....	هنر قرآن و موضوع «بازگشت» در آن.....
۱۳۸.....	پیوند «زبان» و «فطرت».....
۱۴۱.....	نمودهایی از پیوندها و اشتراک‌های زبانی انسان‌ها.....

فصل هفتم - آهنگ زبان

۱۴۵.....	بررسی چند نمونه جغرافیایی در باب اثرپذیری موسیقی زبان.....
۱۴۵.....	شبه جزیره عربی در عصر جاهلی.....
۱۴۶.....	مناطقى در آلمان قرن بیستم.....

۱۴۹..... نمونه‌ای از تأثیر اولیه نظام‌هاگ وحی در ذهن قرآن‌آموزان

۱۵۲..... موضوع خلوص زبان و ثبات موسیقی آن

فصل هشتم - تلاوت و ترنم و تغنی

۱۶۶..... موسیقی و دین؟

۱۶۸..... نمونه‌هایی از نغمه‌های دینی

۱۶۸..... اسطوره‌ها و آیین‌های ابتدایی

۱۷۱..... ادیان پیش از اسلام

۱۷۵..... در عهد اسلامی

۱۸۷..... هنرهای آوایی پرمایه از نغمه‌های دینی

۱۹۳..... پایان این دفتر

۱۹۴..... منابع و مآخذ

سخن ناشر

بی‌شک بالاترین و والاترین عنصری که در موجودیت هر جامعه دخالت اساسی دارد، فرهنگ آن جامعه است. اساساً فرهنگ هر جامعه، هویت و موجودیت آن جامعه را تشکیل می‌دهد و با انحراف فرهنگ، هرچند جامعه از بعدهای اقتصادی، سیاسی، صنعتی و نظامی قدرتمند و قوی باشد ولی پوچ و میان‌بوی است. اگر فرهنگ جامعه‌ای وابسته و مرتزق از فرهنگ غرب باشد، ناچار دیگر ابعاد آن جامعه به جانب مخالف گرایش پیدا می‌کند و بالاخره در آن مستهلک می‌شود و موجودیت خود را در تمام ابعاد از دست می‌دهد (امام خمینی^(ع)، صحیفه نور، ج ۱۵: ۱۶).

رشد و توسعه اقتصادی یا سیاسی بدون توجه به ارزش‌های والای فرهنگی می‌تواند موجبات سستی و اعوجاج در اصول اعتقادی و ملی جامعه را فراهم آورد. پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات با انجام تحقیقات و پروژه‌های پژوهشی و نیز برگزاری نشست‌های علمی با اصحاب علم و فرهنگ و ارائه نتایج حاصل در قالب «گزارش پژوهش» یا «کتاب»، تلاش خود را مصروف گسترش ارزش‌های اصیل فرهنگی می‌کند. امید است با بهره‌گیری از توان علمی پژوهشگران، بتوان گام مؤثری در برنامه‌ریزی جامع توسعه کشور برداشت.

اثر حاضر، نتیجه پژوهشی است با عنوان درآمدهای به ظرفیت‌های فرهنگی و هنری زبان قرآن که توسط دکتر ابوالفضل خوش‌منش با نظارت دکتر علی نصیری و ارزیابی دکتر محمدعلی لسانی فشارکی در پژوهشکده مطالعات دینی فرهنگ پژوهشگاه نگارش یافته و در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.